

4. partur

SONJA JÓGVANSDÓTTIR LEGGUR TIL RETTIS

Hví drepa fólk, sum drepa fólk fyri at vísa, at tað at drepa fólk er skeivt

Í samband við tær nógvu deyðarevsingarnar í USA, viðmerktu Anna Maria Persson og Ingibjörg Berg, virknar í Amnesty International Føroya Deild, støðuna, teirra hugsan og hugsanina hjá felagsskapinum Amnesty International, sum í altjóða høpi hevur arbeitt nóg við evninum deyðarevsing

Anna Maria Persson og Ingibjörg Berg: "Deyðarevsing er hin mest ómenniskjaliga og vanærandi viðferðin tú kanst geva einum menniskja..."

"Øll hava rætt til lív, frælsi og persónliga trygd." Staðfestur grein trý í heims-yvirlysingini um manna-rættindi hjá ST. Hetta er ein av aðaltáttunum í arbeiðinum hjá Amnesty International, sigur Anna Maria. Amnesty International er imóti deyðarevsing óansæð, hvørji brotsverk eru framd. Í endamálasorðingini er hetta eisini ein týðandi táttur hjá Amnesty International. Øll lond, ið enn hava deyðarevsing eru biðin um umgangandi at:

- stöðga øllum avrættungum nú og altíð
- broyta allar dømda deyðarevsingarnar
- avskaffa deyðarevsing í lógini

Deyðarevsing trupulleiki hjá Al

Hugsu vit serstakliga um USA, so er deyðarevsing ein trupulleiki hjá Amnesty International deildunum har, tí tey missa so nógvar limir, tí tey eru imóti deyðarevsing, sigur Ingibjörg. Hetta merktu vit eisini týðuliga, tá ið vit, fyri nøkrum árum síðani vóru í

Boston, hvussu stóru trupulleiki deyðarevsing er. Hetta hevur eisini viðført, at Amnesty International deildirnar í USA, sum tær einastu í heiminum, sleppa at arbeiða í egnum landið imóti deyðarevsing. Tað er annars ein meginregla í Amnesty International, at tú ikki sleppur at arbeiða innan egið landaøki.

Tey minni mentu og børnini

Eitt, ið er ræðandi við USA er, at tey deyðadøma og avrætta børn og sálarliga tarnaðum. Hesi áttu ikki at verið avrættaði, tí tey ikki kunnu taka fulla ábyrgd av gerðum sínum, samstundis kann hesin bólkur betur verða hjálptur. Tað er eisini andstyggiligt í USA, at teir fangar, ið ikki uppfylla minst krøvini at verða avrættaði, tað veri seg tey sálarliga tarnaðu ella - veiku, fáa intensiva sálarhjálp. Soleiðis at hesin al-oftast at enda verða góðkend at verða avrættaði.

Tey avrættaðu/

deyðadømdu

Tølini av teimum avrættaðu í USA vísa eisini klárt, at meirilutin av teimum avrættaðu eru fátæk svørt, hetta er m.a. tí tey ikki hava pening til tað rættarhjálp, ið skal til. Meiri vanærandi og ómenniskjalig viðferð kanst tú ikki veita einum menniskja, enn at drepa tað. Hví drepa fólk, sum drepa fólk fyri at vísa, at tað at drepa fólk er skeivt. Eitt annað við avrætting er, at revsingin ikki kann gerast umaftur - hon er irreversibil. Er tað talan um mistak vendist ikki aftur tá ið ein er avrættaður.

Tey lond, ið eru fyri deyðarevsing, hava ongatið próvført, at tað hjálpir at avrætta. Kriminaliteturin í USA minskar ikki hóast deyðarevsingina. Tosa vit til dømis um narkotisk evni, vísa hagtølini, at tað ikki verður minni influtt av ólóglegu evnunum hóast deyðarevsing.

Útsagnin hjá einum bøðili

Meg minnist, sigur Anna Maria, eitt sterkt úttalshi hjá

einum, ið hevði verið bøðil í 20 ár. Tað mátti ikki henda, vitugu ikki avrætta fólk. Hesin var fullkomiliga imóti deyðarevsing, hóast hann hevði verið við at avrætta fólk. Eisini segði hann frá, at nøkur vóru avrættaði, treyðugt so um ivast var, um tey vóru sek. Fólkini fáa ikki altíð rættvísar rættargongd. Deyðadómur verða ofta avsgdir undir trýsti. T.d. í USA hevur lögrelan brúk fyri at upplára sakir og tað er stórt fólkatrýst á mynduleikunum, um at avrætta fólk.

Hugsan teirra ungu

Vit á Amnesty International Føroya Deild eru av og á úti og kunna skulanæingar um manna-rættindi og hjá okkum í felagsskapinum. Nakað av føroyskum tilfari er eisini um evnið. Serliga eru tað tey ungu, ið hava eina rættvísiskenslu. Tað er ein eyga fyri eyga og lív fyri lív hugburður, ið ofta sæst. Tá vit so greiða frá, at felagsskapurin greitt er imóti deyðarevsing óan-

sæð, hvat brotsverk talan er um, gera tey ofta spurningin meiri persónligan. Hvat um sonur tín var dripin? Hevði tú so ikki vilja at viðkomandi var avrættaður? Ella um onkur hevði gjørt seg álvarsliga inn á tey, ið standa tær nær? Altíð fasthalda vit um, at vit eru imóti deyðarevsing óansæð hvat. Eisini hava vit vent spurninginum við. Hvat um sonur tín hevði myrt onkran ella gjørt annað álvarsligt brotsverk, skuldi hann so eisini verið dripin? Tað er greitt at tey avvarandi hjá offrinum ofta í byrjanini hava eina hevðarkenslu, men hóast tann seki verður avrættaður fáa tey ikki teirra kæra aftur. Annars setur hin umvendi spurningurin al-oftast nakrar tankar í gongd hjá teimum ungu, og teirra avgjörda hugsan víknar eitt sindur. Men, sum heild visur tað seg at ein stóru partur av teimum ungu eru fyri deyðarevsing, men tá tey so bínast og fáa meiri kunnleika um málið, broytist hugsan teirra.

Føroya deildin og deyðarevsing

Amnesty international Føroya Deild hevur ikki nakran í løtuni, ið arbeiðir burturav við deyðarevsing, treyðugt so verður ikki heilt einki gjørt á hesum øki. Tá ið vit vita um fólk, ið verða deyðadømd senda vit sjálvandi mótmæli, eisini tá ið onkur statur ella land endur inniførur deyðarevsing. Tað má oftast berast skjótt at í slíkum málum - tað eru sonevnd Urgent Action mál - har mótmæli fara avstað skjótast gjørligt. Eisini fáa teir limir, ið hava biði um tað, brøv har kunngjørt er um ymiskar sakir. So senda tey sjálvi brøv út. Vit hava annars havt ein, ið arbeiðdi nóg við deyðarevsing, men í løtuni er sum nevnt ongin. Vit hava bólkur, ið burturav taka sær av øðrum málum. Sjálv havi eg serliga sett meg inn í evnið tortur og havi fingist nóg við hetta mál, leggur Anna Maria afturat.

A

